

Współpraca naukowa pracowników Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku ze środowiskiem prawniczym Uniwersytetu w Bari

Współpraca naukowa między Wydziałem Prawa Uniwersytetu w Białymstoku i Wydziałem Prawa Uniwersytetu w Bari (*Facoltà di Giurisprudenza-Università degli Studi di Bari*) we Włoszech została nawiązana w roku akademickim 2004/2005. Architektami tego porozumienia byli kierownik Zakładu Prawa Rzymskiego i Kanonicznego Uniwersytetu w Białymstoku, ks. prof. Florian Lempa i prof. Sebastiano Tafaro, wykładowca prawa rzymskie na Uniwersytecie w Bari, dziekan zamiejscowego Wydziału Prawa w Tarentie. Kilkuletni okres kontaktów na polu naukowym między wspomnianymi ośrodkami akademickimi stanowi okazję do podsumowania efektów podjętej współpracy.

Wspólne działania zaowocowały między innymi zorganizowaniem kilku konferencji polsko-włoskich. Pierwsza z nich pt. *Rodzina i społeczeństwo wczoraj i dziś (La famiglia e la società di ieri e di oggi)* miała miejsce 27 listopada 2004 r. na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Białymstoku. Kolejną okazją do prezentacji poglądów naukowych stała się konferencja pt. *Swobodny przepływ osób i idei w Unii Europejskiej. Problemy migracyjne Południe-Północny-Wschód (La libera circolazione delle persone e delle idee nell'area dell'Unione Europea. Problematica relativa alla migrazione Sud-Nord-Est)*, która odbyła się 18 maja 2007 r. w murach białostockiej uczelni. W dniach 17–20 września 2007 r. pracownicy naukowcy obydwu uniwersytetów spotkali się we Włoszech. Tematem dyskusji, prowadzonych w dwóch uroczych miejscowościach Martina Franca i Taranto (Tarent), była *Tutela giuridica della persona e dell'ambiente nel modello di democrazia partecipativa*. Problematyka następnej konferencji włoskich i polskich naukowców koncentrowała się wokół *Prawa i wielokulturowości (Diritto e multiculturalità)*. Pierwszy z paneli dyskusyjnych odbył się 20 czerwca 2008 r. na Wydziale Ekonomiczno-Informatycznym Filii Uniwersytetu w Białymstoku w Wilnie. Zorganizowanie go było możliwe dzięki życzliwości i pomocy władz dziekańskich wspomnianego Wydziału, prof. Jarosława Volkonovskiego i dr Aliiny Grynii. Dzień później uczestnicy konferencji zgromadzili się w Białymstoku, gdzie kontynuowali dyskusję na tamtejszym Wydziale Prawa.

Odnotować także trzeba, że pracownicy Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku przyjęli zaproszenie strony włoskiej do wzięcia udziału w kolejnej konferencji pt. *Dignitas – dal Diritto Romano alla Carta di Nizza*, którą zaplanowano na maj 2009 r.

Wymiernym efektem podjętej współpracy naukowej są publikacje zbiorowe. Pierwsza z nich, zatytułowana *Rodzina i społeczeństwo wczoraj i dziś* (red. S. Tafaro i F. Lempa, Białystok 2006, ss. 267), zawiera 15 opracowań z zakresu

prawa rzymskiego, kanonicznego, polskiego, włoskiego i unijnego, stanowiących szerokie spektrum poglądów na temat rodziny. Przedstawiciele nauki włoskiej przybliżyli następujące zagadnienia: S. Tafaro, *Famiglia e matrimonio: le radici romanistiche*; F. Mastroberti, *Il diritto di famiglia in Europa tra antico e nuovo regime*; E. Cianciola, *Famiglia e soggetti deboli: linee per una ipotesi di diritto comune*; S. Vinci, *L'integrazione dello straniero in Europa. Dal diritto di albinaggio alla tutela dell'unità familiare*; F. Parente, *Malformazioni fetali e danni esistenziali da procreazione*; A. F. Uricchio, *Incidenza della normativa fiscale comunitaria sugli assetti della famiglia*; M. Casola, *Unioni civili, unioni di fatto ed altre convivenze nella legislazione Europea*; P. Cristiano, *La famiglia ed i valori fondamentali dell'uomo: ieri ed oggi. La tutela dei minori*. Do wymienionych artykułów dołączono streszczenia w języku polskim.

Z kolei prawnicy polscy poruszyli w swych opracowaniach następującą problematykę: R. Szytchmiller (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie), *Prawa małżonków i rodziny w prawie kanonicznym*; E. Pływaczewski i G. Szczygieł, *Kryminologiczne i prawno-karne aspekty przemocy w rodzinie*; M. Zdanowicz i K. Bagan-Kurluta, *Jedność rodziny w świetle wyroku Trybunału Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich w sprawie Chen*; F. Lempa, *Znaczenie pokrewieństwa w prawie rzymskim, kanonicznym i polskim a współczesne formy prokreacji*; S. Bożyk, *Problematyka małżeństwa i rodziny w ustawach zasadniczych Republiki Włoskiej oraz Rzeczypospolitej Polskiej*; P. Fiedorczyk, *Z dziejów polskiego prawa rodzinnego w XX wieku*; K. Szczygielski, *Konkubinat w polskim ustawodawstwie diecezjalnym w latach 1918-2004*. Powyższe artykuły opatrzone zostały streszczeniami w języku włoskim.

Drugą publikację, będącą pokłosiem wcześniejszych dyskusji, stanowi pozycja *Uomo e ambiente. Il Incontro ionico-polacco. Dissertationes* (red. F. Lempa, Taranto 2008, 262 strony). Znalazło się w niej 10 artykułów włoskich uczonych. Były to kolejno: A. F. Uricchio, *La tassa per la raccolta dei rifiuti solidi urbani*; F. Parente, *La protezione giuridica della persona dall'esposizione a campi elettromagnetici*; L. Tafaro, *Brevi riflessioni interno ai doveri inderogabili dei migranti nell'ordinamento comunitario: la capacità contributiva*; E. Cianciola, *La „non automaticità” dei provvedimenti giurisdizionali in tema di tutela dei diritti fondamentali dell'ambiente*; G. Selicato, *Incentivi fiscali e governo sostenibile del territorio*; M. Angiulli, *Profili fiscali e problematiche ambientali nella gestione delle Risorse idriche*; F. Beer, *Immigrazione e ricongiungimento del nucleo familiare: tra antichi usi e odierne tendenze*; M. Casola, *Interesse rei publicae alla salvezza della dote oraz L'immigrato: una riflessione sulle dinamiche d'integrazione*; M. Mazzeo, *Minori migranti tra radici romanistiche e normativa comunitaria*.

W omawianej publikacji zamieszczone zostały także prace polskich naukowców: E. Kowalewskiej-Borys, *Zasada domniemania niewinności jako forma prawnej ochrony osoby stojącej pod zarzutem popełnienia przestępstwa*; U. Drozdowskiej, *Ochrona praw pacjenta jako części praw człowieka w polskim*

systemie prawnym; A. Zemke-Góreckiej, *Privatizzazione nella protezione della salute*; T. Mróz i J. Matys, *Zadośćuczynienie pieniężne jako podstawowy środek współczesnej ochrony dóbr osobistych na gruncie prawa prywatnego w Polsce*; A. Piekutowskiej, *Status pracowników migrujących i ich rodzin w Unii Europejskiej*; K. Bagan-Kurluty, *Realizacja zasady dobra dziecka w przysposobieniu zagranicznym. Wybrane zagadnienia*; S. P. Kursy (Wyższa Szkoła Handlu i Prawa im. R. Łazarskiego w Warszawie), *Diseredazione come una forma della protezione contro gli attentati nel diritto giustiniano*; K. Szczygielskiego, *Kult pamięci osoby zmarłej jako dobro osobiste i jego ochrona w prawie polskim*. Po artykułach opublikowanych w języku polskim następują streszczenia w języku włoskim.

Pracownicy naukowcy Uniwersytetu w Białymstoku gościli także na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Bari z wykładami w ramach programu Erasmus. W dniach 9–12 listopada 2006 r. wykłady dla studentów włoskiej uczelni wygłosili: prof. E. Pływaczewski (kierownik Katedry Prawa Karnego, Zakład Prawa Karnego i Kryminologii) w języku angielskim, *Migration and crime: central Europe as an example*, natomiast ks. prof. F. Lempa (Katedra Nauk Historyczno-Prawnych, kierownik Zakładu Prawa Rzymskiego i Kanonicznego) w języku włoskim, *Il problema della formazione della legge nella società pluralistica*. W okresie 16-21 września 2007 r. we Włoszech przebywali kolejni naukowcy białostockiej uczelni, którzy prowadzili w języku angielskim następujące zajęcia: prof. T. Mróz (Katedra Prawa Cywilnego, kierownik Zakładu Prawa Handlowego), *Damages for non-pecuniary loss as a primary means of presents protection of the personal interests in Private law in Poland*, dr E. Kowalewska-Borys (Katedra Postępowania Karnego), *The presumption of innocence as the form of the legal protection of the person before accusation*, dr K. Szczygielski (Katedra Nauk Historyczno-Prawnych, Zakład Prawa Rzymskiego i Kanonicznego), *Cult of remembrance after the deceased person as a personal interests and its protection in Polish law*.

Wspomnieć również należy o wyjazdach studentów białostockiego Wydziału Prawa na Wydział Prawa Uniwersytetu w Bari. W roku akademickim 2005/2006 z możliwości tej skorzystały E. Dawidowicz i W. Galej. W roku akademickim 2008/2009 natomiast do Włoch udały się kolejne studentki: M. Bilkiewicz, M. Mackiewicz i A. Zalewska.

Liczne spotkania naukowe stały się także okazją do nawiązania współpracy z członkami włoskich korporacji prawniczych. W jej efekcie dr K. Szczygielski i mgr P. Kołodko gościli w dniach 12–26 stycznia 2008 r. w kancelarii adwokackiej Vincenzo di Maggio w Taranto, gdzie odbyli praktyki w ramach programu Individual Work Programme for Staff Training Mobility Erasmus. W trakcie pobytu we Włoszech pracownicy Zakładu Prawa Rzymskiego i Kanonicznego uzupełniali także literaturę do przygotowywanych prac naukowych. Miejscem kwerendy była znana ze swych bogatych zbiorów Biblioteca del Dipartimento

di Diritto Romano, Storia e Teoria del Diritto w Bari. Pogłębieniu badań nad włoskim systemem prawnym służył kolejny staż w ramach wspomnianego programu, na który do kancelarii adwokackiej Roberty Rubino w Bari udali się w dniach 27 sierpnia – 2 września 2008 r. dr K. Szczygielski i dr A. Zemke-Górecka. Warto podkreślić również, że w trakcie wizyty w Polsce w 2008 r. prawnicy włoscy gościli w kancelarii adwokackiej A. Zemke-Góreckiej w Białymstoku. Dzięki osobistemu zaangażowaniu Pani mecenas mieli okazję przyjrzeć się działaniu polskiego wymiaru sprawiedliwości. Zagadnieniem, które wzbudziło ich szczególne zainteresowanie był proces informatyzacji naszych sądów.

Podsumowując 5-letni okres współpracy naukowej pracowników Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku ze środowiskiem prawniczym Uniwersytetu w Bari stwierdzić należy, że dotychczasowa wymiana myśli pozwoliła na lepsze poznanie specyfiki obydwu krajowych systemów prawnych i zasad funkcjonowania instytucji państwowych, pogłębienie studiów nad ochroną praw człowieka oraz umożliwiła stworzenie nowych obszarów badawczych, np. w dziedzinie prawnych aspektów migracji ludności w Unii Europejskiej.

Krzysztof Szczygielski